

Perspectieven

Indiener: Het bestuur (besloten op: 02-04-2025)

Titel: Staat van de beweging

Voorsteltekst

1 De arbeidersbeweging in Nederland en daarbuiten staat er slecht voor. Waar
2 vroeger veel mensen actief waren in ledenorganisaties, is activisme
3 geïndividualiseerd en hobbymatig geworden. Demonstraties of campagnes worden
4 veelal geïnitieerd door non-gouvernementele organisaties met betaalde
5 medewerkers, die van subsidie van de overheid afhankelijk zijn. Hierdoor blijft
6 het vaak bij zachte eisen en het delen van petitie's of andere individuele vormen
7 van (online) activisme, in plaats van het organiseren van arbeidersmacht. In elk
8 segment van de samenleving is hier nog wel een grote uitzondering op te vinden,
9 zoals de FNV, Milieudefensie en de Woonbond, maar ook zij kampen met dezelfde
10 problemen als de rest van de beweging. Op alle plekken heeft zich een
11 bureaucratische laag gevormd, met daaromheen een schil van vrijwilligers die
12 geen inspraak in de koers hebben.

13 Wij zetten daar een alternatief tegenover. De arbeidersbeweging moet gericht
14 zijn op het organiseren van de massa, waarbij zelforganisatie, interne
15 democratie en klassenonafhankelijkheid van fundamenteel belang zijn. Wij zetten
16 daarom in op het onafhankelijk van de staat en het kapitalistische systeem
17 organiseren van de arbeiders, die zich verenigen in permanente verenigingen van
18 zelfbestuur.

19 Het organiseren van de massa is voor ons vanzelfsprekend. Maar voor de bestaande
20 burgerlijke bewegingen is dit niet zo. Er zijn veel organisaties waar mensen
21 zich niet kunnen mengen binnen de organisatie of binnen de bredere beweging. Zij
22 organiseren mensen alleen als donateur of als (online) activist of vrijwilliger,
23 zonder dat men daadwerkelijk onderdeel van de organisatie kan worden of aan de
24 beweging gebonden wordt. We moeten ervoor zorgen dat elke drempel voor mensen om

actief te zijn wordt afgebroken, en wordt vervangen met duidelijke en transparante manieren om bij te dragen en deel te nemen aan de organisatie en de beweging. Eenieder die in een sociale beweging actief wil zijn, moet dit kunnen en op democratische wijze de koers van de organisatie kunnen bepalen. In verschillende organisaties is er een laag van (betaalde) functionarissen. Het behoud van hun positie mag geen invloed hebben op de keuzes die een beweging maakt. De koers van een beweging moet bepaald worden door hen die in de beweging actief zijn, niet door deze laag van functionarissen.

We streven naar organisatie van de klasse, door de klasse, voor de klasse. Organisaties moeten zelf kunnen bepalen waarmee ze bezig zijn en daarbij niet hun oren laten hangen naar kapitaalbelangen die haar hierin beperken. Dat betekent vooral op financieel vlak dat hun belangrijkste inkomstenbron de structurele inkomsten van de mensen die in deze organisatie actief zijn moet zijn. Structurele subsidies vanuit de staat of "filantropische" fondsen vanuit het kapitaal moeten tot een minimum beperkt worden, omdat deze de organisatie afhankelijk maken van de staat en de belangen van het kapitaal. Hiermee wordt het democratisch proces binnen de bewegingen ondermijnd. Dat kan betekenen dat we organisaties moeten hervormen middels onze interventie daarin om ze te democratiseren en onafhankelijk van kapitaalbelangen te doen functioneren. In sommige gevallen kan het zo zijn dat bestaande organisaties dermate bij gratie van kapitaalbelangen (kunnen) bestaan, dat we ze beter links laten liggen en zelf een klassenonafhankelijk alternatief op kunnen bouwen. Welke route effectiever is, hangt af van het aandeel van de klasse dat al via een organisatie actief is en de staat en activiteiten van de organisaties zelf.

Waar de jaren vanaf 2020 gekenmerkt werden door Black Lives Matter-protesten en klimaatmarsen, boerenprotesten en snelwegbezettingen, woonopstanden en universiteitsbezettingen voor Palestina, is daar anno 2025 nog weinig van over. Alle grote demonstratie- en activisme golven lijken, voor nu, voorbij. Het is aan ons de taak om deze periode van relatieve rust te gebruiken om de beweging te helpen op te bouwen, en onszelf en de beweging voor te bereiden op de nieuwe golven van maatschappelijke onrust. We moeten hierin de leiders worden van de arbeidersbeweging, door het politieke kompas te worden aan de hand van ons programma en onze analyses. Alleen als we de periodes van relatieve rust goed benutten om ons hierop voor te bereiden en ons in de beweging in te bedden, kunnen wij op het juiste moment en op de juiste manier de bestaande tegenstellingen in de samenleving agiteren en kanaliseren naar materiële overwinningen.

In het koersdocument van september 2022 en de perspectieven voor 2024 spraken we uit dat we de opbouw van de sociale bewegingen als onze centrale taak zien. Desondanks is dat de afgelopen jaren nauwelijks gelukt. Zie hiervoor de analyse

van de staat van de netwerken.

Het is desondanks goed om de grote sociale bewegingen te analyseren. In elke beweging is een veelheid aan organisaties, verenigingen en comités actief. Elk met haar eigen sterke punten en tekortkomingen. Om tot een goede analyse te komen is het nuttig dat we ons plan voor sociale bewegingen voor onszelf definiëren zodat we weten waar we heen willen en wat dus de hoofd- en tussentijdse doelen van onze interventie worden.

Ondanks al onze kritiek is het van het grootste belang dat we de bewegingen opbouwen, ondanks hun tekortkomingen. Onze kritiek krijgt vooral weerklank als we gezien worden als de beste bouwers. Kritiek is belangrijk maar zeker niet onze belangrijkste activiteit. Onze belangrijkste activiteit is inhoudelijk. Deelsuccessen zijn daarbij enthousiasmerend.

Klimaat

Aandacht voor milieuvervuiling en natuurverloedering bestaat reeds lang, maar die aandacht werd vroeger vaak gezien als een elitaire hobby, alleen geschikt voor bevoorrechte groepen en non-conformisten die zich de luxe konden veroorloven om daar geld, tijd en energie in te steken. Daardoor stond milieustrijd vaak los van de arbeidersstrijd en werden milieuproblemen te weinig in verband gebracht met het kapitalisme en diens eeuwige streven naar winstmaximalisatie.

Sinds een halve eeuw is het voor velen duidelijk geworden dat dat streven in hoge mate ten koste kan gaan van een schone bodem, schone lucht, schoon water, een leefbare woonomgeving, een goede gezondheid, een aardbevingsvrij leefoppervlak en een stabiel klimaat. Door groeiend bewijs en bewustzijn over klimaatverandering en haar effecten werd klimaat- en milieustrijd steeds meer onderdeel van de antikapitalistische strijd.

Extinction Rebellion

Extinction Rebellion (XR) gedraagt zich tegenwoordig als het meest spontaan en activistisch. XR wijst op de noodzaak en urgentie van snelle veranderingen en organiseert daarvoor aandachttrekkende wegblokkades en sympathiserende solidariteitsgroepen. Wij verwerpen sabotageacties niet, noch illegale acties in het algemeen. Wel verwerpen wij het idee dat opstanden van kleine verlichte minderheden gaan leiden tot het soort maatschappijverandering waar wij naar streven. Stromingen die pleiten voor verandering door kleine minderheden vertragen dit proces, en staan dus niet aan onze kant. Ook gaan de eisen van XR

niet verder dan de huidige kapitalistische staat te dwingen om “eerlijk te zijn”, “te doen wat nodig is” en een ondemocratisch ‘burgerberaad’ op te richten. Binnen de klimaatbeweging moeten wij dan ook deze alternatieve visie naar voren brengen, en daarmee organisaties zoals Extinction Rebellion op deze basis bekritisieren. Een belangrijke tekortkoming bij veel XR-activisten en acties is een focus op degrowth of het geheel sluiten van vervuilende productie. Ook in een arbeidersstaat moet er geproduceerd kunnen worden naar behoefte, en de beste manier om dat groen te doen is door massaproductie te vergroenen, niet door die te sluiten of te vervangen met kleinschalige productie.

Dat betekent echter niet dat we XR daarmee helemaal links moeten laten liggen; dan komt de kritiek hen immers ook minder makkelijk ten ore. We kunnen dus wel deelnemen aan acties waar XR bij betrokken is wanneer we dit nuttig achten, waarbij het belangrijk is dat onze leden scherp hebben op welke punten we agiteren, bijvoorbeeld door flyers te drukken en mee te geven waarin zowel onze strategische kritiek op XR als punten over staatsrepressie waarin we solidair met ze zijn, zijn opgenomen. Als RSP soep op schilderijen gooien leent zich hier waarschijnlijk minder goed voor dan een A12-bezetting waar grote delen van de bij het klimaat betrokken klasse aanwezig zijn. Bovendien geeft dit de kans om gezamenlijke actie-ervaring op te doen. Daarnaast zullen ‘rebellens’ die meer politieke diepgang zoeken, ontvankelijk zijn voor onze klassenbewuste politiek.

OV-protest

In 2023 is door R00D onder de noemer van het OV-protest een demonstratie georganiseerd in Utrecht. Dat heeft helaas in 2024 geen gevolg gekregen. Wel is in de zomer van 2024 vanuit verschillende sectoren van de FNV de campagne Wij Reizen Samen gestart, waar onderdelen als klimaat en vervoer samenkomen. In verschillende afdelingen zijn wij daar ook bij betrokken, bijvoorbeeld door middel van solidariteitsacties bij stakingen in het streekvervoer. We houden deze campagne goed in de gaten, om te kijken of wij hier op termijn meer aan kunnen bijdragen.

Wonen

Van het momentum van de woonbeweging in 2021, begin 2022 (demonstraties Amsterdam 15.000 en Rotterdam 10.000 demonstranten en acties in veel plaatsen) is door gebrek aan organisatie, misschien mede door coronaperiode, weinig gebruik gemaakt om een sterke beweging op te bouwen. Gezien het grote woonprobleem moet er nog steeds een potentieel zijn. Het activisme hierin neemt momenteel vooral de vorm aan van de campagne Wij Weigeren De Huurverhoging en verschillende belangenorganisaties.

We moeten ervoor pleiten dat de verschillende organisaties die op gebied van de woningnood actief zijn, zich weer gaan verenigen in actiecomités. In eerste instantie op lokaal niveau, zodat arbeiders op laagdrempelige wijze actief kunnen worden in de beweging. We kunnen op lokaal niveau de katalysator zijn die deze verschillende groepen weer bij elkaar brengt. Hier liggen voor ons kansen om de leiding op ons te nemen in de woonbeweging.

Woonbond

In afwijking van de situatie in de vakbeweging is er bij de woonbeweging niet echt één organisatie waarbij mensen zich duurzaam kunnen organiseren. Ten eerste is er de Woonbond als landelijke koepel voor praktische ondersteuning, die zich momenteel vooral richt op haar ANWB-functie, het leveren van juridische en bouwkundige kennis aan individuen en groepen die daarom vragen, het informeren van media en overheden over actuele problemen en het deelnemen aan overlegtafels.

Bond Precaire Woonvormen

De Bond Precaire Woonvormen (BPW), belangrijk in de activistische woonbeweging waaronder in Woonopstand, strijd voor het recht op wonen. Dit doen ze door op te komen voor de woonrechten van mensen die tijdelijk, onzeker of te duur wonen. BPW richt zich op een specifieke groep huurders en gebruikers van woonruimte, maar is ook de initiatiefnemer van Wij Weigeren De Huurverhoging (WWDH) en richt zich daarmee ook op de huurders met een vast huurcontract, waaronder kamerhuurders.

De Bond Precaire Woonvormen is een solidariteitsbeweging. Ze helpen bewoners zelfsolidariteitsnetwerken op te zetten en met de steun van het brede, landelijke netwerk hun woonrecht op te eisen. Ook bij de actiecampagne Wij Weigeren De Huurverhoging wordt van die methode gebruikgemaakt.

Wij Weigeren De Huurverhoging

Wij Weigeren De Huurverhoging (WWDH) is in 2020 tot stand gekomen op initiatief van de BPW. Voor WWDH was 2021 het jaar van de coronalockdown en een huurbevriezing en kon WWDH weinig bereiken. 2022 was een behoorlijk succesvol jaar wat betreft aantal plaatsen en mensen die deelnemen aan de actie. In 2023 kregen zeshonderdduizend mensen een eenmalige huurverlaging tot 575 euro per maand. WWDH maakt zich nu op voor 1 juli 2025 wanneer de huren met bijna acht procent worden verhoogd. De hoogste stijging in veertig jaar.

De actiemethode van Wij Weigeren De Huurverhoging is bedoeld om huurders zelf de gereedschappen in handen te geven om meerjarige huurbevriezing af te dwingen. Zij kunnen dat individueel doen, maar bij voorkeur door het collectief organiseren van huurders in solidariteitsnetwerken die samen de huurverhoging weigeren. Door zelforganisatie in regionale of stedelijke solidariteitsnetwerken van en voor huurders die de huurverhoging weigeren kunnen ze hun eisen voor meerjarige huurbevriezing van alle huren kracht bijzetten.

WWDH heeft in alle provincies provinciale en gemeentelijke solidariteitsnetwerken.

De strijd van WWDH tegen de huurverhogingen kan ook geplaatst worden in een bredere strijd tegen de hoge kosten van het levensonderhoud. Voor plaatselijke groepen woonprotest, al dan niet met een andere naam, en eventuele plaatselijke coalities tegen de extreme verrechtsing kan de campagne van WWDH van belang zijn als concrete actie richting de werkende klasse.

Feminisme

Het feminisme in modern Nederland wordt gedomineerd door burgerlijke initiatieven en ideeën. Hetgeen voor feminisme door moet gaan binnen de kapitalistische gelederen van de samenleving heeft een enkel doel, en dat doel is niet de bescherming of de vergroting van de rechten van vrouwen. De gelijkheid van mannen en vrouwen heeft simpelweg maar een motief: de winstgevende arbeid die vrouwen kunnen en moeten verrichten gelijk trekken met dat wat mannen verrichten. Meer aanbod voor arbeid maakt het goedkoper om arbeid in te slaan. Dat dezelfde onbetaalde arbeid die traditiegetrouw al eeuwen op vrouwen geforceerd wordt, daar nog bovenop komt, is geen probleem in de ogen van kapitaal. Sterker nog, het fungeert juist als een extra paar ketens die arbeidersgezinnen forceren om te participeren in de doodscultus van het kapitalisme.

De laatste tien jaar zien we ook steeds meer dat het feminisme gecorrumpeerd wordt. Groepen zoals de trans-uitsluitende radicaal feministen hebben het tot een Machiavelliaans gereedschap om weten te werken waarmee nieuwe arbitraire grenzen kunnen worden opgeworpen in dienst van het eeuwige verdeel-en-heers. We zien in de huidige feministische beweging een gebrek aan het zelfverheffende element, waarmee de beweging het revolutionaire potentieel mist.

Deze ontwikkelingen staan de echte bevrijding van vrouwen en andere niet-mannen in de weg. Een land kan niet vrij zijn zonder dat vrouwen vrij zijn. Feminisme is een onmisbaar, ondenkbaar en onvervreemdbaar aspect van de klassenstrijd. En

ondanks de bredere staat van het feminisme is er toch wel veel bereikt wat het leven van alle genders draagbaarder maakt. Het feminisme vindt haar oorsprong in de renaissance en zo niet al eerder, het is een van de oudste aspecten van de klassenstrijd die zelfs de huidige kapitalistische klassenverhoudingen vooraf gaat.

Palestina

2024 stond grotendeels in het teken van de genocide in de Gazastrook door Israël. Dit leidde tot grote protesten op straat, waar wij ook vaak bij aanwezig waren. Rond maart 2024 beginnen met name in de Verenigde Staten bezettingen bij de universiteiten door studenten en medewerkers. In de maanden daarna verspreiden deze zich ook in andere landen. In Nederland vinden met name in mei 2024 grote bezettingen plaats, in bijna alle universiteitssteden. Onze jongerenorganisatie ROOD is daar op veel plekken bij betrokken geweest, en heeft daar soms een leidende rol in gespeeld. Dat heeft onze kameraden veel vertrouwen in de beweging opgeleverd. Samen met ROOD waren we in die maand ook veel aanwezig bij de solidariteitsdemonstraties en hebben we de bezetters ondersteund.

Op een aantal universiteiten heeft dat tot succes geleid, waarbij de banden met Israëlische organisaties zijn verbroken. Op sommige plekken worden deze overwinningen alweer teruggedraaid. Het is dus zaak om hier alert op te zijn en dit te bestrijden. Daarna is de periode van activisme wat gedaald, en zijn de protesten op straat kleiner geworden. Op sommige plekken hebben Palestina-activisten zich verenigd in lokale comités en zijn zij overgegaan op andere activiteiten, zoals donatiecampagnes en wakes. Het is goed dat zij zich op meer structurele wijze organiseren en dat er lokale initiatieven worden opgebouwd. Daar moeten wij betrokken in blijven, door hen te adviseren aan de hand van onze visie op bewegingsopbouw en te ondersteunen met acties.

Palestina heeft een grote invloed gehad op de jeugd in Nederland en de hele wereld. Voor veel jongeren is het het eerste grote politieke onderwerp waar ze zich mee bezig houden. Het is een keerpunt in de politiek, een onderwerp van een tijdgeest, net als de Irakoorlog van 2003 of de demonstraties tegen kernwapens in de jaren 80 dat was. Het heeft de potentie om een hele generatie in een bepaalde richting te politiseren. Dit zal aanwezig blijven in het politieke debat, en hun overtuigingen voor jaren vormen. Het is aan ons de taak om de genocide op de Palestijnen te koppelen aan het kolonialisme van Israël, de militaire en politieke steun van Nederland, Europa en de rest van het Westen, en het imperialistische kenmerk van de NAVO. Zo kunnen we de kapitalistische oorzaken van de genocide uitleggen en hen overtuigen van een socialistische oplossing voor de bezetting.

Na een staakt-het-vuren van ongeveer twee maanden, heeft Israël de oorlog in de Gazastrook helaas hervat. Ondertussen gaat ook het koloniseren van de Westelijke Jordaanoever onverminderd door. Palestina blijft daarom een belangrijk onderwerp om onze aandacht op te houden het komende jaar.

Anti-militarisme

Er zijn veel verschillende smaken van pacifisme in Nederland. Op het moment zijn er voornamelijk twee insteken binnen de Nederlandse pacifistische beweging: het klassieke pacifisme wat onvoorwaardelijk tegen elke vorm van geweld beweerd te zijn, en het gedeelte dat neutraler staat richting het concept van geweld zolang het maar uit de eigen achtertuin blijft.

Beide insteken zijn op het oppervlak heel redelijk en nobel, maar een ietwat diepere analyse toont al snel het gebrek aan analyse die deze bewegingen lijken te doen. Beide missen namelijk de overduidelijke link tussen kapitalisme en de voortdurende conflictdreiging. Er is in de burgerlijke pacifistische beweging in Nederland een gebrek aan analyse omtrent wie er keer op keer profiteert van de oorlogszucht en deze blinde vlek maakt ze tandeloos. Via de anti-NAVO-campagne die onder andere samen met R00D is opgezet is er nu een nieuw geluid in de discussie geïntroduceerd. Het socialistische vredesgeluid is al een frisse wind gebleken, puur al omdat het niet gebaseerd is op simpel populisme of een eigenbelang.

Vakbeweging

Ruim één miljoen mensen in Nederland zijn lid van een vakbond, waarvan de FNV met bijna 700.000 leden de belangrijkste is. Van deze leden zijn ruim 20.000 op één of andere manier actief lid, als OR-lid, in een bedrijfskadergroep, bij FNV lokaal, als consulent, of bij één van de organen van de FNV zoals het ledenparlement, sectorraden, etc. Ook verschillende leden van onze organisatie zijn lid van het ledenparlement, van sectorraden, als OR-lid, of op een andere manier betrokken bij de vakbeweging. Het werk als kaderlid is vaak geatomiseerd, je bent op jezelf teruggeworpen, en veel mensen die best een bijdrage zouden willen leveren aan de opbouw van de vakbeweging weten niet wat ze zouden kunnen doen, omdat er in hun sector geen bestaande bedrijfsledengroepen zijn.

De afgelopen paar jaar is de vakbeweging, noodgedwongen, meer gericht op actievoeren, zo organiseerde de vakbond een aantal politieke stakingen om betere mogelijkheden voor vervroegd uittreden bij zware werkomstandigheden te bevechten. In deze strijd bleek de beroerde staat van de kaderorganisatie, bv. in de bouw. Ook is in verschillende sectoren de afstand tussen werkorganisatie

en kaderorganisatie groot, waardoor indien acties beter waren voorbereid en kaderleden beter betrokken de acties sterker en groter hadden kunnen zijn.

2024 eindigde voor de FNV in een bestuurscrisis. In deze crisis bleek hoezeer ons idee van transparantie, maar ook de mogelijkheid om met wijzigingsvoorstellen te komen, en dus tot daadwerkelijke inhoudelijke discussie te komen, in de politieke cultuur van de vakbeweging gemist worden. Mede hierdoor ontaarden conflicten in de vakbeweging in machtsspelletjes en fixatie op reglementen en is er voor inhoudelijke discussie nauwelijks plaats.

Naast de FNV zijn er ook andere vakbonden. Wat vooral opvalt, is hun soms klassenverradelijke rol, waarbij voor het tekengeld verslechteringen in de arbeidsvoorwaarden worden geaccepteerd. Alleen door verbetering van de organisatie van arbeiders kunnen we dit verschijnsel tegengaan.

Vakbondsleden Solidair met Palestina

Solidariteit met Palestina is geen vanzelfsprekendheid binnen de FNV, en wordt door middel van bureaucratische trucs zelfs actief tegengewerkt.

In 2023 is binnen FNV het netwerk Vakbondsleden Solidair met Palestina ontstaan. Met name onder Universiteitspersoneel is van Palestina-solidariteit echt vakbondswerk gemaakt. Het gaat hierbij vooral om het verdedigen van democratische rechten, zoals het demonstratierecht. Het is echter geen vanzelfsprekendheid, zelfs binnen VSmP, dat de FNV consequent voor democratische rechten moet opkomen.

Vanuit VSmP is het initiatief genomen om mensen te motiveren om zich kandidaat te stellen voor het ledenparlement. Van deze groep zijn nu 12 leden gekozen als lid, en 4 als plaatsvervanger. Dit is een significante groep die momenteel geregeld bijeenkomt.

Hoger onderwijs

Een brede coalitie van onderwijsvakbonden, studentenbonden en andere organisaties actief in het hoger onderwijs zijn in het najaar van 2024 gaan mobiliseren tegen bezuinigingen op het hoger onderwijs. Onder druk van de veiligheidsdriehoek in Utrecht heeft de vakbondsleiding besloten om de demonstratie op 14 november af te gelasten. Op initiatief van onze jongerenorganisatie ROOD is op extreem korte termijn samen met studentenbonden een alternatieve demonstratie georganiseerd, die naast het protest tegen bezuinigingen op hoger onderwijs ook in het teken stond van het verdedigen van

316 het demonstratierecht.

317 De RSP heeft aan deze mobilisatie extra kunnen bijdragen door het organiseren
318 van een donatiecampagne. Deze donatiecampagne heeft ruim 800 euro opgeleverd. De
319 opbrengst van deze donatiecampagne staat geormerkt op de balans van de RSP en
320 is nog lang niet uitgeput.

321 Daarnaast is het belangrijk om als vakbeweging te leren van deze ervaring als
322 het gaat om ongefundeerde en niet te controleren veiligheidsrisico's die vanuit
323 de staat opgevoerd worden. Het zelf aflassen van demonstraties ondermijnt het
324 demonstratierecht. De verantwoordelijkheid moet geheel aan de staat gelaten
325 worden. Een demonstratieverbod vanuit de veiligheidsdriehoek is altijd te
326 verkiezen boven "zelf verantwoordelijkheid nemen" en een demonstratie aflassen.
327 Dit staat los van hoe te reageren op daadwerkelijke demonstratieverboden.